

KAZA NAMAZLARI

Kaza namazları

Soru: Kaza namazları nasıl kılınır, sırayla kılmak şart mı?

CEVAP

Aynen vakit namazı gibi kaza edilir. Kaza namazı kılarken sıra şart değildir. Fakat ne kadar kaza namazı kıldığını hesaplayabilmek için, sıra ile kılmak iyi olur.

Soru: Sünnetleri kılarken kazaya da niyet ediyoruz. Öğlenin ilk dört sünnetini kılarken ilk kazaya kalan öğlenin farzına, ikindinin sünnetini kılarken ilk kazaya kalan ikindinin farzına, akşamın sünnetini kılarken ilk kazaya kalan akşamın farzını kılmaya diye niyet ediyoruz. Öğlenin sünnetini kılarken akşamın veya yatsının farzına yahut vitre niyet edemez miyiz?

CEVAP

Fark etmez, hangisine isterseniz niyet edebilirsiniz. Ancak bunun hesabı zor olur. Öğlenin sünnetini kılarken öğlenin farzı, diğerlerinin sünnetlerini kılarken farzları da kılınırsa hesaba lüzum kalmaz. Karışık kılınca, ne kadar kaza borcu kaldı diye hesabı zor olur.

Soru: Kaza namazları hangi vakitlerde kılınır, hangi vakitlerde kılınmaz?

CEVAP

Namaz kılması tahrimen mekruh, yani haram olan vakitler üçtür. Bu vakitlerin haricinde her zaman kaza namazı kılınır. Günlük namazların arkasından da kılınır.

Kaza namazı için mekruh vakitler:

a- Sabah güneş doğunca, 50 dakika geçinceye kadar kaza ve nafile namaz kılınmaz.

b- Öğleye 20 dakika kalınca, öğleye kadar kaza ve nafile kılınmaz.

c- Akşama 45 dakika falan kaldıktan sonra artık o günün ikindisi hariç kaza namazı kılınmaz.

Soru: Mukim ve seferi iken kazaya kalan namazlar nasıl kılınır?

CEVAP

Mukimken kazaya kalan farzlar, seferde de dört rekat olarak kılınır. Seferde kazaya kalan farzlar, mukimken kaza edilince, iki rekat olarak kaza edilir. olarak bilinmiyorsa, hepsini dört rekat olarak kaza etmek günah olmaz.

Soru: Hanefi fukahasının kaza namazları ile ilgili meşhur ve zahirür rivaye olan kavli şudur: Kazaya kalmış namazları kılmak nafile kılmaktan daha önemli ve daha

münasiptir. Yalnız maruf sünnet ve nafileler bundan müstesnadır. Bunlar nafile niyetiyle kılınır. Fukahanın kavline ne dersiniz?

CEVAP

Fukahanın kavline kim ne diyebilir ki? Bu hüküm, sadece özürle kazaya kalan namazlar içindir, terk edilen namazlar için değildir. Aynı ifade bizim yazılarımızda da vardı. Böyle söyleyenlerin hatası (kasten yapılanla), (bir mazeretle kaçırılanı) aynı kefeye koymalarından ileri geliyor. Mesela, birinin elinde kırılacak bir şey var, kazara çarpıyor ve onu düşürerek kırılıyorsunuz, özür diliyorsunuz. Bir de kasten elinden alıp yere çarpılıyorsunuz, sonra da özür diliyorsunuz. O zaman adam demez mi, ne özür dilemesi, kasten yapmadın mı, bunu demezler mi adama? Kasten namazı terk eden kâfir olur diye hadis-i şerif var. Uyuyarak, unutarak yani bir mazeretle kaçırılan namaz başka, günlerce, aylarca hatta yıllarca kasten terk edilen namaz başka.

Soru: Çok sayıda kaza borcu olan kaza borcunu ödedikten sonra tekrar tertip sahibi olur mu?

CEVAP

Evet olur.

Soru: Sünnetler yerine kaza kılan, sadece kazaya niyet etse vaktin sünnetini kılmamış mı olur?

CEVAP

Hayır vaktin sünnetini de kılmış olur, sadece niyet etme sevabı eksik olur.

Bir örnekle açıklayalım:

Cünüp olan, denize girip çıksa veya denize düşse, ağzına ve burnuna da su girmişse gusletmiş olur. Bu gusülle namaz kılar. Eğer denize girerken gusle de niyet etseydi gusle niyetin sevabına da kavuşurdu. Farzın yanında kaza kılan da, sünneti kılmış olur. Ancak vaktin sünnetine diye de niyet edilirse, niyetten hasıl olacak sevaba da kavuşur.

Soru: Kaza namazı olmayan da sünnetleri kılarken kazaya da niyet etmeli mi?

CEVAP

Evet, iyi olur. Bir kimsenin kaza namazı olmasa da, kaza namazı kılmasında mahzur yoktur. Bazı namazlarımız sahih olmamış olabilir. İmam-ı a'zam hazretleri, abdestteki bir müstehabı yapmadığı için kırk yıllık namazını kaza etmiştir. Kaza etme mecburiyeti yoktu.

Soru: Akşam ve yatsının iki rekat olması gereken sünnetleri kaza kılarken üç rekat olarak kılınıyor bu sünneti değiştirmek olmaz mı?

CEVAP

Peygamber efendimiz, farzlardan önce **veya** sonra bir namaz kıları, o kıldığı için bize sünnet oluyor. Akşam ve yatsıdan sonra iki rekat kıldığı gibi daha fazla da kılmıştır. Mesela altı rekat evvabin namazı kıldığı da olmuştur. Sünnet yerinde kaza kılmakla sünnet de yerine geliyor. Rekatın farklı olması buna mani değildir.

Soru: Cemaati beklerken kaza namazı kılınır mı yoksa farzı kılıp sonra mı kaza kılmalı?

CEVAP

Cemaate yetişilebilirse, kaza kılmak iyi olur. Mekruh vakitler hariç her zaman kaza kılınır.

Soru: Özür ile kaçırılan namazların kazalarını sünnetler yerine kılınca niye sünnet de yerine gelmiş olmuyor?

CEVAP

Kuşluk namazı, tehiyyet-ül-mescid namazı ve diğer nafile namazlar hakkında Hadis varit olmuş, nafile namazları kılmak da kaza kılmaktan evladır. Çünkü kazayı bir özürle bıraktık. O an ölse kaza borcu ile ölmüş sayılmayız. Böyle kazaya kalmış namaz, birkaç vakit olur. Fazla olmaz. Sünnet ve bu nafileleri kılmak, kaza kılmaktan evladır. Sünnetle kazayı beraber kılmaya hiç ihtiyaç yoktur. Ama birkaç sene gibi çok kaza borcu olunca bir zaruret doğuyor. Geciktirdikçe günah yazılıyor.

Diğer üç mezhebe göre özürle kaçırılan kazalar varken sünnet kılmak haramdır. Özürle kaçırılan kaza da geciktirilmemeli diyorlar. Bunlar da hak mezhep. Kaza namazının önemini anlamalıdır.

Soru: Camide kaza namazı kılmakta mahzur var mıdır?

CEVAP

Namazı kazaya bırakmak büyük günahdır. İşlenmiş bir günahı açıklamak da günahdır. Eskiden hiç kimsenin kaza namazı olmazdı. Bu bakımdan kaza kılınca, o namazı terk ettiği anlaşılırdı. Fakat bugün hemen herkesin kaza namazı bulunmaktadır. Camiye müslüman gelir. Müslüman da namaz kılını ayıplamaz. Bugün kaza namazı kılmak yadırganmaz. Aksine takdir edilir. Hatta "Falanca namaza başlamış, kılmadıklarını da kaza ediyor" diye övülür. Sonra bir insanın hiç kazası olmadığı halde, kaza kılsa mahzuru olmaz.

İmam-ı a'zam hazretleri, kazaya kalmış namazı olmadığı halde, senelerce kaza namazı kılmıştır. Bu devirde kaza kılmak ayıplanmadığı için, camide kaza kılmakta da mahzur yoktur.

Camide Tehiyyet-ül-mescid gibi çeşitli nafile namazlar da kılınır. Bir kimse, camide herkesten çok namaz kılsa, ne namazı kıldığı nasıl bilinebilir? Akşam namazından sonra evvabin namazı kılınır. Evvabin namazı kılana "Kaza kılıyor", kaza kılana "Evvabin kılıyor" denebilir mi? Nafile namazları kılarken, mesela tehiyyet-ül-

mescid namazı kılarken kazaya da niyet edilirse, her ikisi de kılınmış olur. (Redd-ül-muhtar)

Camide kaza kılmak

Soru: Camide kaza namazı kılmak mekruh olduğuna göre, sünnetleri kılarken kazaya da niyet ettiğimiz için, kaza kıldığımız belli olmuyor, fakat vitir ve akşam namazının kazası belli oluyor. Mekruh oluyor mu?

CEVAP

Eskiden herkesin kazasının olmadığı veya çok az olduğu dönemlerde, camide kaza kıldığını göstermek mekruhtu, fakat bu zamanda çok kimsenin kazası olduğu için, belli olmasının mahzuru olmaz.

Soru: Sabah namazını kaçırınca, nasıl olsa kazaya kaldı diye öğleden sonra kılmakta mahzur var mıdır?

CEVAP

Özürsüz geciktirme günahı pek büyüktür. Öğle vaktine 20 dakika kalıncaya kadar sünneti ile birlikte kaza edilmelidir.

Soru: Kaza namazı için "ilk veya son" demeden rastgele, "Kazaya kalmış namazımı kılmaya" diye niyet etmek sahih olur mu?

CEVAP

Hangi namazı kıldığını bilmek farzdır. Bir kimse, öğle vakti (Allah için namaz kılmaya) diyerek on rekat namaz kılsa, o günkü öğlenin farzını kılmış olmaz. (Bugünkü öğle namazının farzı) diye niyet etmesi gerekir. Fakat kazaya kalan namaz çok ise, böyle falanca günün kazası diye niyet etmesi mümkün olmayacağı için, (ilk kazaya kalan) veya (son kazaya kalan) diyerek niyet etmek sahih olur.

Soru: Mesela öğle ve ikindiye kılamayan kimse akşam namazından sonra bu namazları kaza edebilir mi?

CEVAP

Elbette kaza eder, kaza etmesi farzdır, geciktirmesi haram olur.

Soru: Şafii'de kaza namazı olanın, sünnet veya nafile kılması haram. Peki sünnet kılmak haram da, namazı kaza etmeyip boş oturmak haram değil midir?

CEVAP

Namaz iki türlü kazaya kalır. Biri uyku, unutma gibi meşru bir özürle kazaya kalır. Diğeri de özürsüz, kasten kılmamakla kazaya kalır. Uyumak, unutmak gibi meşru özürle kazaya kalmış namazları kılmak farzdır. Acele edilmesi müstehaptır. Fakat terk edilen, yani özürsüz kılınmayan namazları ise acele kılmak farzdır. Kendisinin ve bakmakla mükellef olduğu kimselerin geçimini temin etmek için çalışması gibi zaruri

işler dışında, kaza namazı kılması farzdır, boş oturması günah olur. Hatta namazlarını kaza etmeden vaktin sünnetlerini kılması da günah olur. Bunların yerine kaza namazı kılmalıdır! (Mugnil muhtaç, Tenvir-ül-kulub, İrşad-ül-ibad)

Soru: 4 rekatlı kazaların son 2 rekatta zammı sure okunmasa da, yine vaktin sünneti kılınmış olur mu?

CEVAP

Evet olur. Kazası olmayan kimse, sünnetler yerine kaza kılarken, son iki rekatta zammı sure okusa da olur okumasa da. Hiç kazası olmayan, ikindinin sünnetini kılarken, kazaya da niyet etse, kıldığı nafile olur. Ama farzın yanında kıldığı için sünnet sevabına da kavuşur.

Soru: Kazası olmayan, ahir zuhurun dört rekatında zammı sure okumalı ne demektir? Farzdır, vaciptir, sünnettir gibi bir şey mi?

CEVAP

Burada okumalı demek, okumak farz, vacip demek değil, okunması iyi olur demektir.

Soru: Kaza namazı kılarken kamet okunur mu?

CEVAP

Evet erkekler okur.

Soru: (Erkeklerin kaza namazı kılarken kamet okumaları sünnettir) diyor. **Peygamberimiz**, kaza namazı kıldı da mı kamet okumak sünnet olsun?

CEVAP

Evet, **Peygamber efendimiz** de kaza namazı kılmıştır. Bir savaşta namaz kılma imkanı olmadığı, sonradan kaza ettiler. Fakat **Peygamber efendimiz**, kılmaya bile, eshabına, ümmetine, namazınız kazaya kalınca ikamet okuyun buyurdu. Sabah namazına uyuyarak kalkamayanlar, kamet okuyup okumayacaklarını soruyorlardı.

Bir şeyin sünnet olması için onu mutlaka **Peygamber efendimiz**in yapması gerekmez. Yapın diye emretmişse o sünnet olur. **Yahut** yaparken görüp de men etmemişse, o yine sünnet olur. Ezan okumak da sünnettir. Fakat **Peygamber efendimiz**in ezan okuduğu kitaplarda açıkça yazmıyor. **Peygamber efendimiz** ezan okumamış bile olsa, ezan okumak sünnet değil, denebilir mi? Hem de İslam'ın şiarı olan bir sünnettir.

Soru: İkindinin farzından sonra ikindinin sünneti veya nafile namaz kılınmaz. Kaza namazı da kılınmaz mı?

CEVAP

İkinci namazını kıldıktan sonra kaza kılınır. Akşama 40 dakika kalıncaya kadar kılınır. İkinci geç kılınmışsa, yani akşama 40 dakikadan az kalmışsa artık kaza kılınmaz. Ama ikinci namazı çok geç kalsa da mesela akşama birkaç dakika kalsa da yine kılmak farzdır. Terk edilmesi haram olur.

Soru: Kaza borcu olmadığı için üçüncü ve dördüncü rekatlarda zammı sure okuması gerekir mi?

CEVAP

Gerekmez. Çünkü vaktin sünneti yerinde bir namaz kılınmakla sünnet de kılınmış olur. Akşam namazının sünnetini kılarken üç rekat akşam namazının kazasını kılmaya niyet edince de, sünnet kılınmış olur. Kazası olmayan, sünnetleri kılarken kazaya da niyet edince üçüncü ve dördüncü rekatlarda zammı sure okusa da olur, okumasa da.

Tâtârhâniye'de, kazaya kalmış namazı olup olmadığını bilemeyenin öğle, ikinci ve yatsının sünnetlerinde zammı sure okuması daha iyi olur buyuruldu. Bu, sünnetleri kılarken kazaya da niyet etmek ve zammı sure okumak daha iyi olur demektir. (Uyun-ül-besâir s.100)

Soru: Sünnetleri kılarken kaza namazına da niyet ediyoruz. Ancak bir arkadaş, (Yatsının son sünneti iki rekat, akşamın sünneti iki rekat iken bunu üç olarak kılmak sünneti değiştirmek olur, bid'at olur) dedi. Üç kılmak sünnete aykırı mıdır?

CEVAP

Sünnet olan farzın yanında bir namaz kılmaktır, rekat sayısı değildir. **Peygamber efendimizin** akşam namazından sonra altı rekat namaz kıldığı da olmuştur. Öğlenin son sünnetini dört rekat olarak da kılmıştır. Yatsının farzından sonra çok namaz kıldığı da olmuştur. Tekrar ediyoruz: Farzlardan önce veya sonra bir namaz kılmak sünnettir, rekat sayısı değil. Bu bakımdan kaza namazı kılmakla vaktin sünnetini de kılmış oluyoruz. Sünnet de terk edilmiş olmuyor.

Soru: Dört mezhepte de kılınmayan namazları kaza etmek gerekir mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Bir başlayışta birkaç günlük veya birkaç vakit kaza kılınınca, hepsine birden bir ezan okumak bir defa tesbih çekmek ve bir defa dua etmek kâfi gelir mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Kaza kılarken her namazda ikamet okumak gerekir mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Kaza namazlarını tamamen kılan tertip sahibi olabilir mi?

CEVAP

Kazası kalmayan tertip sahibi olur.

Soru: Peş peşe 4-5 vaktin kaza namazını kılacaksanız sabah, öğle, akşam, yatsı, vitir şeklinde sıraya dikkat etmek gerekir mi?

CEVAP

Hayır sıraya riayet etmek gerekmez. Ancak hesabın kolay olması için, ne kadar kaza kıldığımızı bilmek için sıra ile kılmak iyi olur.

Soru: Geçmişte seferi iken kazaya kalmış olan namazlarımı bilmiyorum bunların kazası nasıl olur?

CEVAP

Bilinmeyince mukim olarak kılmakta mahzur yoktur.

Soru: Kaza namazlarını tamamlamadan vefat eden kişilerin ahirette hali ne olur?

CEVAP

Eğer samimi olarak kazaya başlamışsa, o zaman affa uğrayabilir, şefaitle affedilebilir veya ölünce iskat yaparlar, iskat sayesinde affa uğrayabilir yahut ahirette cezasını çeker ama bu daha az ihtimaldir. Çünkü kılmak için çalışmış ama bitirmeden ömrü kâfi gelmemiş. Hiç kılmayanların hâli kötü olur.

Soru: Sünnet kılarken kazaya da, niyet edilerek kılınan namaz fâsid olsa, bu namazı yeniden kılmak vacib olur mu?

CEVAP

Evet.

Soru: Namazı bir iş sebebiyle kazaya bırakmak günah mıdır?

CEVAP

Farz namazı, özrü olmadan kazaya bırakmak haramdır. Bu günah kaza edince affolmaz. Kaza ettikten sonra, ayrıca tevbe etmek de gerekir. Kaza edince, yalnız namazı kılmamak günahı affolur. Kaza kılmadan tevbe edilince, terk günahı affolmadığı gibi, tehir günahı da affolmaz. Zira tevbenin kabul olması için, günahıtan sıyrılmak şarttır. (Dürr-ül-muhtar)

Soru: Çok kaza borcum var. Fıkıh bilgilerini öğrenmek için de İlmihali okuyorum. Hiç vakit kaybetmeden kazaları ödemeye mi çalışmalı, yoksa fıkıh bilgilerini mi öğrenmeli?

CEVAP

Kitap okumadan yani fıkıh bilgilerini öğrenmeden yanlış namaz kılarırsanız ne olacak? Kitaptan fedakârlık olmaz, yani kitap okumak lazım. Kazaları da kılmaya devam edilir.

Soru: Doğru dürüst kılamadığım namazlarım olmuştur. Şimdi bunları kaza etmem lazım mı?

CEVAP

İmam-ı a'zam hazretleri kırk senelik namazını kaza etmiştir. Halbuki bir yanlışlığı da yoktu. Hep kaza namazı kılmak iyi olur.

Soru: Namaz ve oruç kazalarının sayısını bilmeyen nasıl hesaplar?

CEVAP

Zannı galibe göre hesaplar.

Bayılanın namazı

Soru: Deliren veya herhangi bir sebeple bayılan kimse, bu esnada kılamadığı namazlarını, iyi olunca kaza eder mi?

CEVAP

Deliren veya hastalık gibi elde olmayan bir sebeple bayılan kimse, 24 saatte ayılmazsa, iyi olunca namazlarını kaza etmez. Yani bu kimse, beş vakitten fazla namazını kılamazsa, hiç birini kaza etmez. Beşten az olursa kaza eder.

Uyuşturucu, ilaç, narkoz gibi sebeplerle bayılan kimse ise, ne kadar baygın kalırsa kalsın, kılamadığı bütün namazlarını kaza eder.

Kaza borcuyla ölen

Soru: Bir kimse, bir an önce bitirebilmek için, kaza namazlarını, elinden geldiği kadar kılmaya çalışsa, fakat kazalarını bitiremeden ölse, borçlu olarak mı ölmüş olur?

CEVAP

Kaza namazlarını bitirmek niyetinde olduğu için, niyetine karşılık olarak, bütün kaza borçları affedilir. Bunun gibi, bir kâfir imana gelse, küfrüne tevbe edince, yani artık küfre girmeyeceğine karar verince, bu niyetine karşılık olarak, günahlarının hepsi affedilir. Bid'at ehli de, ölene kadar bid'atinden vazgeçerse, onun da günahları affolur. (İ. Ahlakı)

İade etmek

Soru: İlmihal'nin kaza namazı bahsinde, (Bir namazı vakti içinde tekrar kılmaya iade denir) derken, özür bahsinde, (Namaz vakti çıktıktan sonra, sonraki namaz vakti içinde özrü durursa, önceki namazını iade eder) deniyor. Öbür vakitte kılınca kaza olmuyor mu?

CEVAP

Bir namazı kıldıktan sonra, herhangi bir sebeple tekrar kılmaya iade denir. Bu, genelde vaktin içinde olur. Özür hâli müstesnadır. Mesela, **Hanefî** mezhebine göre, öğle namazı vaktinde özrü başlayan, vaktin sonuna kadar bekler ve namazını kılar. İkinci vakti özrü durursa, öğleyi tekrar kılması gerekir. Buna da iade denir. Namazı vaktinde kılmıştı, kazaya bırakmamıştı, ama özrü olduğu için özürlü kılmıştı. Öğle vakti çıktıktan sonra kesilince, özürlü olmadığı anlaşıldığından namazını iade etmesi gerekir. Böyle durumlarda **Mâlikî** mezhebi taklit edilirse, namaz sahih olur, iade etmeye gerek kalmaz.

İki farzı bir araya getirmek

Soru: (**Peygamberimiz**, (İki farz namazı bir araya getirmek, büyük günahdır) buyurduğu için, vaktin farzını kılarken kaza da kılmak haramdır. İki farz bir araya getirilmiş oluyor) diyorlar. Böyle bir şey var mıdır?

CEVAP

Hayır, yoktur. Hadis-i şerif yanlış anlaşıldığı için böyle söyleniyor. Hadis-i şerifte kaza kılmak haram denmiyor, iki farzı bir araya getirmek yani namazı kazaya bırakmak büyük günahdır deniyor. Mesela, ikinci namazını mazeretsiz akşama 5-10 dakika kalıncaya kadar geciktirmek haramdır; ama bir dakika kalsa bile, hemen kılınması farzdır.

Bunun gibi, akşam namazını vaktinde kılmayıp, yatsı vakti girinceye kadar geciktirmek de haramdır. Yatsı vakti girince, akşamı da, yatsıyı da kılmak farzdır. Yani kılmayıp da, iki farzı bir araya getirmek haramsa da, kılınmaları yine farzdır.

Uyuyakalmak

Soru: Uyuyakalmak özür müdür?

CEVAP

Tedbirsiz uyumak özür olmaz. Ya saati kuracaksınız **veya** birine tembih edeceksiniz. Erken yatacaksınız. Aldığınız bütün tedbirlere rağmen uyuyakalırsanız, o zaman özür olur.

Kazası olmayanın nâfile kılması

Soru: Kaza namazı borcu olmayanın, Kuşluk, Evvabin ve Teheccüd kılınan vakitlerde, dört rekâtlı kaza namazı kılarken, son iki rekâtında zamm-ı sûre okuması gerekir mi? Okumazsa vacibi terk etmiş olur mu?

CEVAP

Peygamber efendimiz, farzlarla beraber **veya** başka zamanlarda nâfile namaz kılar. O, bu vakitlerde namaz kıldığı için bu namazlar bize sünnet olmuştur. Bu sünnet namazlar, revatib ve regaib diye ikiye ayrılır. Revatib, farzlardan önce **veya** sonra kılınan, müekked ve gayr-ı müekked sünnetlerdir. Regaib ise, Kuşluk, Teheccüd ve

Evvabin gibi diğer sünnet namazlardır. Gerek revatib ve gerekse regaib sünnetlerin yerinde kaza kılınınca, bu sünnetler de kılınmış oluyor. Bu sünnetlere de niyet edince, ayrıca niyet sevabı da alınıyor. Farzların son iki rekâtında zamm-ı sûre okumak gerekmez. Okunsa da mahzuru olmaz. Ancak Kuşluk ve Teheccüd namazları en fazla 12 rekât olduğu için 12 rekâttan fazla kaza namazı kılınacaksa ve dört rekâtlı farzlar kaza edilecekse, kaza namazı olmayan kimse, son iki rekâtında zamm-ı sûre okumalıdır. Kaza namazı olanın ise okuması gerekmez.

Tertibin düşmesi

Soru: Tertip sahibi bir kimse, gece kılalım diye yatsıyı kılmadan yatsa, uyanınca güneş doğmasına az bir zaman kalsa, yatsıyı kaza edince güneş doğacağını, sabahı kılamayacağını anlasa, yatsıyı mı kaza eder, yoksa sabahı mı kılar?

CEVAP

Vaktin dar olması tertibi düşürür. Yani sabahı kılar, yatsıyı kuşluk vaktinde kaza eder. Vaktin dar olması, kazayı kıldıktan sonra, edaya vaktin kalmaması, demektir. (Hindiyye)

Kaza kılmak gereken bazı yerler

Soru: İlmihal'de, (Özrü yokken kılmadan vakit çıkarsa, büyük günah olur. Özrü olanın da, olmayanın da, vaktinde kılmadığı namazı, vakti çıktıktan sonra kaza etmeleri farz olur. Çocuk baliğ olunca, kâfir veya mürted Müslüman olunca, kadın temizlenince, deli ve baygın şifa bulunca, uykuda olan uyanınca da böyledir) deniyor. Bu kısmı anlayamadık.

CEVAP

Burada, namaz özürle veya özürsüz kazaya kalırsa, kaza etmek gerektiği bildiriliyor. Birer birer açıklayalım:

Çocuk baliğ olunca: Bir çocuk, geceleyin uyurken ilk defa ihtilam olsa, bülüğa ermiş olur. Sabah kalkınca gusledip, kılmadığı yatsı namazını kaza etmesi farz olur.

Kâfir veya mürted Müslüman olunca: Kâfir veya mürted, akşam vakti Müslüman olmuşsa, hemen o günkü akşamı kılması gerekir. Kılmayıp yatsı vakti girmişse, akşamı kaza etmesi farz olur.

Kadın temizlenince: Kadın, akşam vakti yatsıya doğru hayzdan temizlenince, yıkanıp kılamadan akşam vakti çıksa, akşamı kaza etmesi farz olur.

Deli ve baygın şifa bulunca: Deli, akşam vakti akıllansa, akşam kılmadan yatsı vakti girse, akşamı kaza etmesi farz olur. Bir kimse, akşam vakti bayılsa, yatsı vakti ayılsa, akşamı kaza etmesi gerekir.

Uykuda olan uyanınca: Bir kimse, akşamı kılmadan uyusa, uyanınca yatsı vakti olduğunu görse, akşamı kaza etmesi farz olur.

Namazdaki sünnetler

Soru: Fıkıh kitaplarında, kaza namazı borcu olanın sünnet ve nafile namazlarının kabul olmayacağı bildirildiğine göre, bir an önce kazaları bitirebilmek için, namaz içindeki sünnetleri mesela Sübhaneke'yi, rükû ve secde tesbihlerini, Salli ve Barik'leri okumadan namaz kılmak caiz olur mu?

CEVAP

Hayır, caiz olmaz. Namaz, farzıyla, vacibiyle, sünnetiyle namazdır. Namazın içindeki sünnetleri terk etmek mekruh olur, yani namazın sevabı noksanlaşır. Vaktin farzını veya kaza namazı kılarken de namazın içindeki sünnetler terk edilmez.

Kazası olmayan

Soru: Hiç kaza namazı olmayan kimse, öğlenin sünnetini kılarken, (İlk kazaya kalmış öğlenin farzını kılmaya) diye de niyet etse, eda niyetiyle kaza, kaza niyetiyle eda caiz olduğuna göre, yani kaza borcu olmadığı için, bu kimse, o günkü öğlenin farzını kılmış sayılır mı?

CEVAP

Hayır. Kazası yoksa, kıldığı nafile olur. Sünnet yerinde kılındığı için vaktin yani öğlenin sünneti de kılınmış olur.

Mekruh vakitte kaza

Soru: Namaz kılmanın mekruh olduğu üç vakitte, kaza namazı kılmak caiz midir?

CEVAP

Tertip sahibi olmayanların, bu vakitlerde kaza kılması mekruhtur. Tertip sahibi olanların ise, kılmadığı namazı kaza etmesi mekruh değildir. (Redd-ül-muhtar)

Hâlis niyetin önemi

Soru: Ömrü küfür veya bid'at içinde geçen kimse, tevbe edip salih kimse olduktan hemen sonra ölse, bu kimse hiç bir ibadeti olmadığı halde Cennete girebilir mi? Bunun gibi, bir Müslüman, tevbe edip, kılmadığı namazları kaza etmeye niyet etse, kaza kılmaya başlar başlamaz ölse, bu hâlis niyetinden dolayı kaza borçları affolur mu?

CEVAP

Terk edilmiş namazların tevbelerinin sahih olması için, bunları kaza etmek lazımdır. Hâlisane tevbe edip, kaza namazlarını kılmaya başlayan kimse, ölünceye kadar kaza kılmaya niyet etmiş demektir. Namazlarını kaza etmeden ölecek olursa, bu hâlis niyetine karşılık olarak bütün kaza borçları affolur. Bunun gibi, imana gelen bir kâfir ve bid'at ehli de, küfrüne ve bozuk inanışlarına tevbe edince, küfür ve bid'at inanışlarına ve bu zamandaki bozuk işlerini yapmamaya niyet etmiş demektir. Bu hâlis niyetine karşılık olarak, bunların hepsi affolur. (İslam Ahlakı)

Sabahın kazası

Soru: Sabah namazı kazaya kalsa, öğleye kadar sünnetiyle birlikte kaza ederken, buna kaza diye mi niyet edilir?

CEVAP

Elbette, kazaya kalınca kaza diye niyet edilir. Yeni bir vakit girmese de, vaktinden sonraya kaldığı için kaza diye niyet edilir. (Bugünkü sabah namazının farzını veya sünnetini kılmaya) dense de, o günkü kılınmayan sabah namazının farzı ve sünneti kaza edilmiş olur.

Sabah namazının vakti

Soru: Bir arkadaş, sabah namazı vaktinin, takvimde Güneş yazılan yerde başladığını ve İşrak vaktine kadar kılınabileceğini zannettiği için, sabah namazını yıllardır hep güneş doğar doğmaz kılıyormuş. Mekruh vakitte kıldığı için bu namazlar sahih olmadığı gibi kaza yerine de geçmiyor, değil mi?

CEVAP

Evet, sabah namazı yerine geçmediği gibi, kaza namazı yerine de geçmez. O namazları, mekruh vakitler dışında kaza etmek gerekir.

Sabah namazı, güneş doğana kadar kılınır. Bu vakte kadar kılınmamışsa, artık kazaya kalır. İşrak vaktine kadar kazası da kılınmaz. İşrak vaktinden sonra, sünnetiyle beraber kazası kılınır.

Kaza namazı kılmak

Soru: Kaza namazı kılarken, (İlk kazaya kalan) veya (Son kazaya kalan) demek gerekiyormuş. Ben bilmeden, hep (Kazaya kalan ... namazımı kılmaya) diye niyet ediyordum. Bu kıldıklarım sahih olmadı mı?

CEVAP

Sahih olmuştur. (Dürr-ül muhtar)

Bundan sonra kaza ederken (ilk kazaya kalan) diye niyet etmelidir.

Kazası çok olan

Soru: Kazası çok olanın, bir an önce kazaları bitirebilmesi için caiz olacak kadar çok kısa sûre ve âyetleri Mesela Asr ve Kevser sûresini ve Rabbena âtina..., Rabbenağfirli... gibi âyetleri okuması caiz mi?

CEVAP

Mahzuru olmaz. Kazası veya acele işi de olmayan kimsenin üç kısa âyetten fazla okuması iyi olur. Huzurda çok kalmaya çalışmanın faydası da çoktur. Hadis-i şerifte, namazda kıyamda uzun sûre veya âyet okumanın, ölüm anındaki şiddeti azaltacağı bildirilmiştir.

Mekruh vakit girse

Soru: Kaza namazına başlansa, ikinci veya üçüncü rekâtında mekruh vakit girse, mahzuru olur mu?

CEVAP

Namaz bâtil olur. (Redd-ül muhtar)

Demek ki kaza namazını mekruh vakte bırakmamalıdır.

Borçlunun et yemesi

Soru: Farza önem vermeyip hep nafilelerle meşgul olan, mekruh olduğuna önem vermeden cemaatle nafile namaz kıldıran bir hoca, ("Kaza borcu olan, nafile namaz kılmasın" demek, "Kasaba borcu olan et yemesin" demek gibi yanlış bir sözdür) diyor. Böyle konuşması uygun mudur?

CEVAP

Asla uygun değildir. Bu söz, hadis-i şeriflere ve fikhî hükümlere zıttır. Hoca denilen kimsenin çok cahil ve fikh ilminden habersiz olduğu anlaşılıyor. Çünkü namazı fevt etmekle, terk etmenin hükmünün ayrı olduğunu bilmiyor. Hadis-i şerifde buyuruldu ki:

(Allah'ın, kullara borç olarak yüklediği dört şeyden biri farz namazdır.) [Beyhekî]

Faite bile olsa, faite varken de, kaza kılmak caizdir. Terk edilmişse, o zaman farzı daha geciktirmek asla caiz olmaz.

("Kaza borcu olan, nafile namaz kılmasın" demek, "Kasaba borcu olan et yemesin" demek gibi yanlış bir sözdür) demekle, **Resulullah** yalanlandığı gibi, İslam âlimleriyle de alay edilmiş oluyor. Böyle bir sözü, dinini bilen hiçbir Müslüman söyleyemez.

Kasaba borcu olan et veya muz gibi lüks gıdalar yerse ne olur? Bu da, ayrı bir fikhî hükümdür. Zamane hocaları bunları bilemiyorlar. Bilemedikleri için de, **Resulullah**'ın sözlerini tekzip edecek kadar saçmıyorlar.

Bu konuda dinimizin hükmü nedir? Namaz, oruç gibi Allah borcu önemli olduğu gibi, kul borcu da, çok önemlidir. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(Borcunu ödemeyen, Cennete giremez.) [Nesai]

Kasaba borcu varken, borcunu ödemeyip et veya pahalı gıdalar yiyen birinci hadis-i şerife göre, zulüm işlemiş olur, zulüm ise haramdır. İkinci hadis-i şerife göre ise borcunu ödemedikçe Cennete giremez. Görüldüğü gibi, kasaba borcunu vermeyip et yiyen kimse zulmetmiş, Cennete giremez hâle gelmiş olur. Önce borcunu ödemesi lazımdır. Kul borcunu hafife almak da, çok tehlikelidir. Kul borcu ödenmedikçe Cennete girilmez. Bunun için, kasaba, manava borcu varken, lüks gıdalar yemek ve lüks eşya kullanmak caiz olmaz.

Demek ki, kasaba, bakkala borcu olan pastırma yiyemediği gibi, yağlı veya sirkeli yemek de yiyemiyor. Yerse ne olur? Buralara olan borcu ödenmiş olmaz. Bunun gibi, kazası varken nafîle kılanın da, kazaları ödenmiş olmaz. Borçları varken, onları ödemededen gereksiz pahalı şeyler alıp borçlanmak akıl kârı mıdır?

İmam-ı Rabbani hazretlerinin bildirdiği gibi, şeytan, zamane hocalarına, nafîle namazları, farzlara tercih ettiriyor, kaza kıldırılmayıp nafileyi teşvik ettiriyor. Bu hüküm, sadece zekât ve farz namaz borcu için değil, bütün farzlar için geçerlidir. Farz borçları varken, nafîle namaz kılınmadığı gibi, zekât borcu varken nafîle sadaka da verilmez. Farz olan Ramazan orucu da böyledir.

Hak borcu gibi, kul borcunun önemini bildiren hadis-i şeriflerden bazıları şöyledir:

(Allaha yemin ederim ki, bir kimse, Allah yolunda şehit edildikten sonra diriltirse, sonra yine şehit edilip yine diriltirse ve üçüncü defa da, borç olduğu hâlde, yine şehit edilse, borcunu ödeyinceye kadar Cennete giremez.) [Nesai] (Üç kere şehit olsa da, yine kul borcu affolmuyor.)

(Büyük günahların en büyüğü, karşılık bırakmadan borçlu ölmektir.) [Buhârî] (Borçlu ölüp büyük günaha girmemek için, kasaba olan borcu ödemeli, borç bitinceye kadar da et yememeli.)

(Âhirette borçlunun sevabından alınıp alacaklıya verilir. Eğer sevabı yoksa, alacaklının günahları borçluya yüklenir.) [Hâkim, Taberanî] (Borçlu ölmenin ne kadar tehlikeli olduğu bu hadis-i şerifte de bildiriliyor.)

Borçlu ölmek küfür değildir. Çok büyük günah ki, **Resulullah** efendimiz, borçlunun cenaze namazını kılmıyor. Asr-ı saadette olduğu gibi, daha sonra gelen Müslümanların da namaz borçları yoktu. Namaz asla terk edilmezdi. Bir özürle kaçırılsa ilk fırsatta kaza edilirdi. Bir vakit namazı özürsüz kazaya bırakmak, ekber-i kebairdir yani çok büyük günahdır. Hattâ (Namazı özürsüz terk eden kâfir olur) diyen âlimler de vardır. Yani namaz borcu, çok önemlidir. Sünnetle, nafîleyle meşgul olup kazasını mazeretsiz tehir etmek büyük günahdır.

Teheccüd, kuşluk, tesbih namazını kılmayanlar için, hiçbir ceza bildirilmemiştir. Farz borcu varken nafîlelerle meşgul olana, İslam âlimlerinin ahmak dediği yukarıda bildirilmişti.

Sadece **Hanefî** mezhebinde değil, diğer üç hak mezhepte de, kazası olan nafîlelerle meşgul olamaz. (El-fıkh-ü alel-mezahib-il-erbea)

Rekât sayısı önemli mi?

Soru: Kazası olan bir kimsenin, geceleyin, bir saat uzun sûre okuyarak iki rekât namaz kılması mı daha sevabdır, yoksa iki rekâtta bir selam vererek 30 rekât namaz kılması mı daha sevabdır? Yani birinde iki rekât kılınıyor, bir saat huzurda kalınıyor,

diğerinde bir saat içinde 30 rekât kılınıyor. Huzurda kalma vakti, ibadet etme zamanı aynıdır. Sevab yönüyle farklı olur mu?

CEVAP

Kaza namazı olan, huzurda çok uzun kalsa da, iki rekât kılmışsa, sadece iki rekât kaza namazı kılmış olur. Kadir gecesinde kıldığı namaz da böyledir. İki rekât kıldığı kaza namazı, iki rekât borcunu öder. Kadir gecesinde kılındığı için çok sevab alınması ayrıdır. Onun için kazası çok olan, kısa sûre okuyarak bir saatte ne kadar çok rekât namaz kılsa o kadar iyidir. Kazası olan nafîle namaz kılmamalı. Çünkü bir kimse, yıllarca nafîle namaz kılsa, iki rekât farz namaz sevabına kavuşamaz. Bu konuda İmam-ı Rabbanî hazretleri, (Farzın yanında, nafîle ve sünnet, deniz yanında damla bile değildir) buyuruyor.

İki rekât namazda bir iftitah tekbiri ile dört secde varken, 30 rekât kılınca, 30 kere iftitah tekbiri ile 120 kere secde yapılıyor. Kulun, Allah'a en yakın olduğu zaman, secdede olduğu anlardır. Secdenin çok yapılması bu bakımından daha iyi olur. Gece namazlarında secdeyi çok yapmak daha sevabdır.

Rebia İbni Ka'b hazretleri anlatır:

Bir iş için **Resulullah** Efendimize gitmiştim. Bana, (Bir isteğın var mı?) diye sorunca, ben de, (Ya Resulallah seninle birlikte Cennette olmak istiyorum) dedim. (Başka bir şey istemiyor musun?) buyurunca, (Ben bunu istiyorum) dedim. (Öyleyse çok secde ederek [Cennete girmen için] bana yardımcı ol!) buyurdu. (Müslim)

Kaza etmeden kaza yapmak

Soru: Şehirlerarası otobüste giderken, yolcunun biri, şoföre yaklaşır, (Kaptan abi, namaz vakti geçiyor. Uygun bir yerde dur da namazımı kılalım) der. Şoför, (Yolda namaz mı kılınır? Evine gidince kaza edersen) diye **cevap** verir. Yolcu, (İyi, ama ben eve gidip kaza etmeden sen kaza edersen ne olacak?) der. Yolcunun şoföre verdiği **cevap** uygun değil mi?

CEVAP

Şoför kaza yapmasa, yolcu, namazını kılmayıp evinde kaza etmiş olsa da, namazını kazaya bıraktığı için büyük günah işlemiş olur. Yolcunun, şoföre, (Sen gidersen git, beni indir, ben namazımı kazaya bırakamam) demesi lazımdı. Bunun gibi, (Ben emekli olunca, kazalarımı kılarım) diyen kişiye, (Emekli olacağın garanti mi?) diye **cevap** vermek de yanlıştır. Emekli olacağı garanti olsa da, namazlarını kazaya bırakması çok büyük günahdır.

(Emekli olacağın garanti mi?) denince, (Namazı kaza edebilme imkânı varsa, namazı kazaya bırakmanın mahzuru olmaz) gibi bir mâna anlaşılabilir. Böyle düşüncelere fırsat vermemelidir.

Kazayı gizli mi kılmalı?

Soru: Fıkıh kitaplarında, (Kaza kıldığını başkasına bildirmemeli, çünkü namazı kaçırmak günahdır. Günahı gizlemek gerekir. Vitir namazı insanların yanında kaza edilirse, vitri kazaya bıraktığını başkaları anlayıp da, ayıplamasın diye, Kunut tekbirinde elleri kulaklara kaldırma sünneti terk edilmeli, yani eller kaldırılmamalıdır) deniyor. Bu hüküm günümüzde de geçerli midir?

CEVAP

Günahı gizlemek her devirde geçerlidir. Ancak günümüzde, kaza namazı kılan ayıplanmaz. Hattâ (Maşallah, namaza başlamış, kazalarını da kılıyor) diye takdir edilir. Vitri de kaza etmek ayıplanmaz. Onun için günümüzde sünneti terk etmeyi gerektirecek geçerli bir sebep yoktur.

Bozulan sünneti kaza

Soru: (Öğlenin dört rekâtı müekked sünnetini bir rekât kıldıktan sonra bir mazeretle bozan, yalnız iki rekât olarak kaza eder) deniyor. Doğru mudur?

CEVAP

Evet, iki rekât kaza eder. (İbni Âbidin)

(Dört rekât olarak kaza eder) diyen âlimler de vardır.

Kaza namazı borçlarının ödenmesi

Soru: İlmahal'de, haram işlemeyen, haram işleyeni o haramdan kurtaran, ona bir farzı öğretene, ona Ehl-i sünnete uygun bir kitap veren ve kaza namazı kılmaya devam eden kimsenin, kaza namazı borçlarının ödeneceği yazılı imiş. Bu, doğru mudur?

CEVAP

Evet, doğrudur. O kısım özetle şöyledir:

(Kaza namazı kılan ve haram işlemekle meşhur olmayan bir kimse, bir Müslümana, bir farzı öğretirse, namazlarını kazaya bırakma azabından kurtulur. Bu kimse, haram işleyenlere Ehl-i sünnet âliminin yazmış olduğu doğru bir din kitabı vererek, haram işlemesine mâni olursa, bütün günahları affolduğu gibi kaza borçları da affolur.)

Burada şunların önemi vurgulanmaktadır:

- 1- Namazlarını kazaya bıraktığı için pişman olup kaza namazı kılmaya başlamak.
- 2- Haramlardan sakınmak,
- 3- Birine bir farz öğretmek, bir haram işlemesine mâni olmak ve ona Ehl-i sünnet âlimlerinin yazdığı bir kitap vermek.

Bunları yapanın bütün günahları affolmaktadır.

Sünnetler kaza edilmez

Soru: Namazın sünnetlerini kaza etmek gerekir mi? Kaza edersek vaktinde kılma sevabını alır mıyız?

CEVAP

Hanefi mezhebinin âlimleri, söz birliği ile buyuruyorlar ki:

Sünnetler, yalnız vaktinde kılınır. Kılınmazsa, kaza edilmeleri emredilmedi. Sabah namazının sünneti vacibe yakın olduğundan, o gün öğleden önce farzıyla birlikte kaza edilir. Diğer sünnetler ise, hiçbir zaman kaza edilmez. Kaza edilirse, sünnet değil, nâfile sevabına kavuşulur.

Bir de öğlenin ilk sünneti, farzdan önce kılınamamışsa, farzdan sonra kılınır. Yatsının ilk sünneti de farzdan önce kılınamamışsa, farzından sonra kılınabilir.

Kaza namazını sesli kılmak

Soru: Kazaya kalan sabah, akşam ve yatsı namazlarının farzlarını erkeklerin gündüz kaza ederken, açıktan okumaları caiz midir?

CEVAP

Hindiyye'de caiz olduğu, **İbni Âbidin**'de ise caiz olmadığı yazılıdır. Böyle durumlarda, açıktan okumamalıdır.

Namazı kazaya bırakmak

Soru: İlmahal'de, **Tergib-üs-salat** kitabından alınarak, (Bir namazı özürsüz, vaktinden sonra kılan, seksen hukbe Cehennemde yanacaktır) mealindeki hadis-i şerif bildirilmektedir. Namazı kılmak niye günah oluyor?

CEVAP

Günah olan, namaz kılmak değil, namazı kasten kılmayıp kazaya bırakmaktır. Tevbe edip o namazı kaza ederse, cezadan kurtulur. Çünkü Mektubat'taki bir hadis-i şerifte, (Bir namazı bile bile, vaktinde kılmayıp, kaza etmeyene, Cehennemde seksen hukbe azap edilecektir) buyuruluyor. (m. 266)

Demek ki, tevbe edip kaza eden, hattâ kaza etmediği hâlde, şefaate yahut affa kavuşan cezadan kurtulur.

Namaz kılmamanın zararı

Soru: Namaz kılmak büyük bir ibadet olduğu için terk edilmesi de çok büyük günah değil midir?

CEVAP

Elbette çok büyük günahdır. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Kasten [mazeretsiz] namaz kılmayanın diğer amellerini Allahü teâlâ kabul etmez. Tevbe edinceye kadar da Allah'ın himayesinden uzak olur.) [İsfehâni]

(Beş vakit namazı terk eden, Allahü teâlânın hıfz ve emanından mahrum olur.) [İbni Mace]

(Namaz kılmayanın Müslümanlığı, abdest almayanın namazı yoktur.) [Bezzar]

(İman ile küfür arasındaki fark, namazı kılıp kılmamaktır.) [Tirmizi]

(Namaz, imanın başı ve Cehennemden kurtarıcıdır.) [Miftah-ul-Cennet]